

Klimaatverandering

Het nieuwe IPCC-rapport over het klimaat zal de druk op politici verder opvoeren

De overstromingen van afgelopen zomer in Duitsland, België en Zuid-Limburg maakten duidelijk dat de gevolgen van klimaatverandering extremer worden. Deze foto is genomen bij Erftstadt, in de buurt van Keulen. Beeld AP

Maandag verschijnt een nieuw rapport van het IPCC, het klimaatpanel van de VN, over de gevolgen van klimaatverandering. Iedereen heeft al kunnen zien dat die extremer worden.

Joep Engels 28 februari 2022, 08:49

Regel voor regel, voetnoot voor voetnoot, plaatje voor plaatje: twee weken lang hebben delegaties van bijna tweehonderd VN-lidstaten de tekst van het laatste klimaatstuk van het IPCC doorgenomen. Pas als iedereen zich kon vinden in de woordkeuze van een zin of voetnoot, kon het gezelschap naar de volgende regel. Maandag wordt het stuk, samen met het onderliggende, duizenden pagina's dikke rapport, gepresenteerd.

Het geheel is de tweede aflevering in een nieuwe reeks rapporten van het klimaatpanel van de VN. Afgelopen augustus berichtten wetenschappers over de laatste kennis rond klimaatverandering en de verwachte stijging van de temperatuur en zeespiegel. Dit tweede rapport gaat over de gevolgen voor mens en natuur, over kwetsbare landen en ecosystemen, en over de mogelijkheden tot aanpassing.

Klimaatrampen onafwendbaar

Bij de vorige ronde, in 2014, had dit rapport een alarmerende boodschap. 'Klimaatrampen zijn onafwendbaar', kopte *Trouw*. De meeste koraalriffen waren volgens het IPCC al ten dode opgeschreven. Hittegolven, droogtes of overstromingen waren extremer geworden. De rapportenreeks vormde een jaar later de aanzet tot het klimaatakkoord van Parijs, waarin de wereld afsprak de opwarming te beperken tot ruim onder de 2 graden, liefst onder 1,5 graad.

In 2014 gingen er al stemmen op dat de wetenschap haar werk had gedaan. Het was duidelijk hoe bedreigend klimaatverandering kon zijn. Politici waren nu aan zet, een nieuwe IPCC-ronde was niet nodig. Waarom is er dan toch deze (zesde) ronde?

De VN is nu eenmaal een logge organisatie waar besluiten met algemene consensus worden genomen, zegt Leo Meyer, in het verleden projectleider van IPCC-rapporten en vaak lid van de Nederlandse delegatie. "Conservatieve krachten trekken vaak aan het langste eind en daardoor zijn we nog niet van deze dikke bakstenen af."

Maar dat is ook goed, vervolgt hij. Na de eerste ronde, in 1990, kon de politiek nog wegstijgen. Later erkende men het probleem wel, maar bleef actie beperkt tot halfslachtige compromissen. “Nieuwe rapporten met nieuwe inzichten laten zien dat de gevolgen steeds heftiger worden en de tijd voor maatregelen steeds knapper wordt. Deze reeks zal de druk verder opvoeren.”

Een bosbrand op het Griekse eiland Evia in augustus 2021. Beeld AFP

Extreme gevolgen

Klimaatverandering is allang niet meer de ijsbeer die drijft op een smeltende ijsschots, zegt Maarten van Aalst, directeur van het internationale Rode Kruis Klimaatcentrum. “De gevolgen zijn heftiger geworden en ze komen sneller op ons af.” Hij moet enigszins op zijn woorden passen. Als één van de auteurs van dit rapport heeft hij meegewerkt aan de sessies om die samenvatting naar ieders tevredenheid te voltooien, en is hij, zo lang het rapport niet officieel uit is, gebonden aan geheimhouding.

Maar iedereen heeft kunnen zien hoe de gevolgen van klimaatverandering extremer worden. Neem de overstromingen in Duitsland, België en Zuid-Limburg. Of de hittegolven en bosbranden in Californië. De droogte – en onlangs juist tropische stormen – in Madagaskar. Bovendien zijn de gevolgen complexer geworden. “Voorheen was klimaatverandering in Nederland een zaak van Rijkswaterstaat: dijken verhogen, het water tegenhouden. Maar we hebben gezien dat klimaatverandering ook hitte en droogte brengt. En dat we het water moeten vasthouden.”

De coronapandemie heeft getoond hoe iedereen met elkaar verbonden is, waardoor risico's verweven zijn. Van Aalst: "Een lockdown in China zorgde voor tekorten hier. Dat gaan we ook steeds meer bij klimaatverandering merken. Of eigenlijk wisten we dat al. De voedselcrisis van 2010 begon met mislukte oogsten in Australië en Rusland. Daardoor schoten hier de prijzen omhoog en ontstond in Afrika hongersnood. Rijke landen zijn niet onkwetsbaar gebleken. Maar het zijn de arme landen die in relatieve zin het meest getroffen worden."

Overstroming in Venlo, zomer 2021. Beeld Joris van Gennip

Hybride beïnvloeding

Het vaststellen van de 'samenvatting voor beleidsmakers' is een hybride vorm van politieke beïnvloeding, zegt Leo Meyer. "De rapporten zijn boodschappen van de wetenschap aan het beleid, maar die samenvatting is een apart beest. Dan is het mede aan de opdrachtgever hoe de boodschappen worden geformuleerd."

Dat hoeft niet per se verkeerd te zijn. Het concept is door de wetenschappelijke auteurs zelf opgesteld. Meyer: "De aanpassingen zorgen er ook voor dat het voor al die culturen en taalgroepen duidelijk is wat er staat en wat er bedoeld wordt. Het resultaat is vaak minder wollig dan het origineel."

Natuurlijk hebben landen hun eigen agenda, maar een wijziging komt er pas in als iedereen ermee instemt. "En de wetenschappers hebben een veto. Als de aanpassing niet door het onderliggende rapport wordt gedekt, komt hij er niet in."

Lees ook:

Nieuw klimaatrapport is scherper dan ooit

In augustus presenteerde het IPCC het rapport over de wetenschappelijke kennis van klimaatverandering. De kantelpunten kregen veel aandacht: wanneer is de opwarming onomkeerbaar?